

Pytanie:

Czy gmina może gromadzić numer PESEL obywateli w treści dokumentów uprawniających do określonego rodzaju przejazdu?

GIODO odpowiada:

W sytuacji planowania przedsięwzięcia, z którym wiąże się przetwarzanie, w tym ujawnianie, danych osobowych należy mieć na względzie nie tylko konieczność unormowania tej okoliczności w odpowiednim akcie prawnym, ale i wynikającą z przepisów ustawy o ochronie danych osobowych zasadę adekwatności (relewantności) danych w stosunku do celów ich przetwarzania. Numer PESEL nie wydaje się być informacją konieczną do realizacji celu, w jakim jest gromadzony, czyli do ustalenia zakresu uprawnień podróznego.

Uzasadnienie

Istotą ochrony danych osobowych jest ochrona prywatności osoby, której dane dotyczą. Źródło tej ochrony wynika przede wszystkim z przepisów Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Stosownie bowiem do treści jej art. 47, każdy ma prawo m.in. do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci i dobrego imienia. Art. 51 w ust. 2 ustawy zasadniczej przesądza natomiast, że władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Zgodnie zaś z art. 51 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji o osobie określa ustawa. Dyspozycję powołanego przepisu wypełnia ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych, która określa zasady postępowania przy przetwarzaniu danych osobowych oraz prawa osób fizycznych, których dane osobowe są lub mogą być przetwarzane w zbiorach danych (art. 2 ust. 1).

Na gruncie przepisów tej ustawy, legalność przetwarzania (wykorzystywania) danych osobowych tzw. zwykłych, jak np. imię, nazwisko, adres zamieszkania, nr PESEL, uzależniona jest od spełnienia jednej z przesłanek, o których mowa w art. 23 ust. 1 pkt. 1-5 ustawy o ochronie danych osobowych. Każda z nich jest równoprawna i tym samym stanowić może samoistną podstawę czyniącą proces przetwarzania danych osobowych procesem legalnym. Jedną z tych przesłanek jest istnienie przepisu prawa uprawniającego do przetwarzania danych osobowych.

Kwestie związane z przewozem osób i rzeczy, wykonywanym odpłatnie na podstawie umowy, przez uprawnionych do tego przewoźników, z wyjątkiem transportu morskiego, lotniczego i konnego, są przedmiotem regulacji przepisów ustawy z 15 listopada 1984 r. - Prawo przewozowe. Stosownie do jej art. 16, umowę przewozu zawiera się przez nabycie biletu na przejazd lub spełnienie innych określonych przez przewoźnika warunków dostępu do środka transportowego, a w razie ich nieustalenia - przez samo zajęcie miejsca w środku transportu. W bilecie na przejazd określa się wysokość należności za przejazd oraz dane potrzebne do ustalenia zakresu uprawnień podróznego. Wątpliwe jest, aby do realizacji powyższej usługi konieczne było zamieszczanie w treści biletu miesięcznego - co jest praktykowane coraz częściej - informacji dotyczących choćby numeru PESEL każdego z podróźnych czy też jego wizerunku.

Dlatego mając na uwadze brak jednoznacznej podstawy dopuszczającej zamieszczanie takiego zakresu danych osobowych podróźnych w treści dokumentów uprawniających do określonego rodzaju przejazdu, która znajdowałaby się w przepisach Prawa przewozowego, organy stanowiące jednostek samorządu terytorialnego regulacje takie wprowadzają w wydawanych przez siebie uchwałach. Na podstawie art. 87 ust. 2 Konstytucji

Rzeczypospolitej Polskiej źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są bowiem na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego, które - stosownie do art. 41 ust. 1 ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym - ustanawia rada gminy w formie uchwały.

Należy jednak pamiętać, że dla uznania legalności przetwarzania określonej kategorii danych osobowych nie wystarczy legitymowanie się przez ich administratora którąś z przesłanek zawartych w art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Proces wykonywania na danych osobowych jakichkolwiek operacji jest zgodny z literą prawa dopiero wówczas, gdy odbywa się z uwzględnieniem wszystkich warunków, o których jest mowa w przepisach o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych nakłada natomiast na administratora danych - poza powołanym wyżej obowiązkiem - m.in. obowiązek przestrzegania zasady adekwatności (relevancji) danych w stosunku do celów, dla których są one przetwarzane (powołany na wstępie art. 26 ust. 1 pkt 3 ustawy). Oznacza ona, iż swym rodzajem i treścią dane nie powinny wykraczać poza potrzeby wynikające z celu, jakiemu służy ich przetwarzanie (w tym ujawnianie). W wyroku z 1 grudnia 2005 r. (sygn. akt II SA/Wa 917/2005) Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie stwierdził, iż adekwatność danych w stosunku do celu ich przetwarzania powinna być rozumiana jako równowaga między uprawnieniem osoby do dysponowania swymi danymi a interesem administratora danych. Równowaga będzie zachowana, jeżeli administrator danych zażąda danych tylko w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne do wypełnienia celu, w jakim dane są przetwarzane.

Nie wydaje się, aby niezbędne do wypełnienia celu, w jakim dane przetwarzane są w związku ze świadczeniem usługi transportu miejskiego na obszarze gminy (tj. realizacji umowy przewozu), było zamieszczenie na kartach miejskich lub w treści innych tego rodzaju dokumentów tak szczegółowej informacji o osobie, jak jej wizerunek czy numer PESEL, który, zgodnie z art. 31a ustawy z 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych, jest 11-cyfrowym, stałym symbolem numerycznym, jednoznacznie identyfikującym osobę fizyczną, w którym sześć pierwszych cyfr oznacza datę urodzenia (rok, miesiąc, dzień), kolejne cztery - liczbę porządkową i płeć osoby, a ostatnia jest cyfrą kontrolną służącą komputerowej kontroli poprawności nadanego numeru ewidencyjnego.

Michał Serzycki
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych

PODSTAWA PRAWNA:

- Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 z późn. zm.)
- Ustawa z 15 listopada 1984 r. - Prawo przewozowe (Dz.U. z 2000 r. nr 50, poz. 601 z późn. zm.)
- Ustawa z 2 kwietnia 1997 r. - Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (Dz.U. z 2006 r. nr 139, poz. 993 z późn. zm.)

Uwaga, "certyfikaty" wydawane przez GIODO nie istnieją! Pojawiające się informacje o wydawanych przez GIODO "certyfikatach" uprawniających do przetwarzania danych osobowych wprowadzają w błąd. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych nie

wydaje certyfikatów, których posiadanie jest warunkiem legalności przetwarzania danych. Ewentualne certyfikaty wydane przez inne podmioty nie stanowią gwarancji właściwego przetwarzania danych przez posiadacza takiego dokumentu. Prawidłowe przetwarzanie danych osobowych zależy od spełnienia wszystkich zasad nałożonych przepisami ustawy o ochronie danych osobowych, m.in. dokonania rejestracji zbioru danych osobowych, chyba że zbiór ten, w drodze wyjątku, nie podlega rejestracji. GIODO wydaje wówczas (na wniosek bądź z urzędu) zaświadczenia o zarejestrowaniu zbioru danych osobowych.